

Олена ГОГОЛЬ,

вчитель початкових класів Кловського ліцею № 77 м.Києва,
вчитель вищої категорії, вчитель-методист

**Орієнтовні контрольні роботи з курсу "Я і Україна"
(Природознавство) для 3–4 класів (II семестр)**

(за підручником Т.М.Байбари, Н.М.Бібік)

**3 клас
"Жива природа"
I варіант**

1. Усі живі організми вчені поділили на :
 - а) 4 царства;
 - б) 5 царств;
 - в) 6 царств.
2. Вибери правильне твердження.
 - а) Водорості не мають справжніх органів: кореня, стебла, листків, квіток, плодів з насінням;
 - б) Водорості мають стебло і листки, але не мають кореня, квіток, плодів з насінням;
 - в) Водорості мають стебло, листки і корінь, але не мають квіток, плодів з насінням.
3. Для чого рослині квітка?
 - а) Для краси;
 - б) Це орган розмноження рослини;
 - в) Вона рослині не потрібна.
4. Ознаки, завдяки яким рослини захищаються від знищення:
 - а) довге коріння, вузькі, опушені або товсті й м'ясисті листки;
 - б) шипи, колючки, гіркий смак, велика кількість насіння.
5. Назви рідкісні рослини, які ти знаєш.

6. Яка спільна ознака птахів?
 - а) У них є крила;
 - б) Вони поїдають рослини;
 - в) У них тіло вкрите пір'ям;
 - г) Вони літають.
7. За типом живлення тварини діляться на:
 - а) трав'яїдних, хижих, всеїдних;
 - б) диких, свійських;
 - в) звірів, птахів, комах.
8. Розвиток бабки:
 - а) бабка – личинка – бабка;
 - б) бабка – яйце – лялечка – бабка;
 - в) бабка – яйце – личинка – лялечка – бабка.
9. Яке значення мають гриби в природі для людей?

10. Яке значення має скелет в організмі людини?
 - а) Захищає внутрішні органи від пошкоджень;
 - б) Захищає організм від хвороботворних мікробів;
 - в) Захищає від холоду і спеки.
11. Що треба робити для збереження життя на Землі?

II варіант

1. Усі живі організми вчені поділили на царства:
 - а) рослини, гриби, віруси;
 - б) дроб'янки, тварини, рослини, гриби;
 - в) рослини, тварини, гриби, дроб'янки, віруси.
2. Вибери правильне твердження.
 - а) Хвощі і папороті не мають справжніх органів: кореня, стебла, листків, квіток, плодів з насінням;
 - б) Хвощі і папороті мають стебло і листки, але не мають кореня, квіток, плодів з насінням;
 - в) Хвощі і папороті мають стебло, листки і корінь, але не мають квіток, плодів з насінням.
3. Як розмножується картопля?
 - а) Вусами;
 - б) Цибулинами;
 - в) Бульбами.
4. Ознаки, завдяки яким рослини виживають у різних природних умовах:
 - а) довге коріння, вузькі, опушені або товсті й м'ясисті листки;
 - б) шипи, колючки, гіркий смак, велика кількість насіння.
5. Назви рідкісні рослини, які ти знаєш.

6. Яка спільна ознака комах?
 - а) У них є крила;
 - б) Вони поїдають рослини;
 - в) У них шість ніг;
 - г) Вони літають.
7. Які птахи називаються перелітними?
 - а) Які відлітають у вирій;
 - б) Які вміють літати;
 - в) Які зимують удома.
8. Розвиток метелика:
 - а) метелик – личинка – метелик;
 - б) метелик – яйце – лялечка – метелик;
 - в) метелик – яйце – личинка – лялечка – метелик.
9. Чим корисні бактерії?

10. Яке значення має шкіра в організмі людини?
 - а) Захищає внутрішні органи від пошкоджень;
 - б) Захищає організм від хвороботворних мікробів;
 - в) Захищає від холоду і спеки.
11. Що треба робити для збереження життя на Землі?

"Людина – частина живої природи"

I варіант

1. Чим людина відрізняється від тварин?
 - а) Вміє дихати;
 - б) Вміє мислити і розмовляти;
 - в) Вміє ходити на двох ногах;
 - г) Вміє народжувати дітей.
 2. Які органи керують злагодженою роботою організму людини?
 - а) Серце і легені;
 - б) Головний та спинний мозок;
 - в) Шлунок і печінка.
 3. Яке значення для організму має шкіра?
 - а) Дозволяє відчувати запах і смак;
 - б) Захищає внутрішні органи від пошкоджень;
 - в) Захищає організм від шуму;
 - г) Захищає від холоду і спеки.
 4. Що належить до органів дихання?
 - а) Серце, артерії, вени.
 - б) Трахея, легені, бронхи.
 - в) Стравохід, шлунок, печінка.
 5. Яке значення для організму має нервова система?
 - а) Забезпечує злагоджену роботу всіх органів;
 - б) Захищає внутрішні органи від пошкоджень;
 - в) Захищає організм від хвороботворних мікробів;
 - г) Об'єднує організм в єдине ціле.
 6. Скільки органів чуття має людина?
 - а) 5;
 - б) 4;
 - в) 6;
 - г) 7.
 7. Як називається орган слуху?
 - а) Язик;
 - б) Ніс;
 - в) Очі;
 - г) Вуха;
 - д) Шкіра.
 8. Що відчуває людина за допомогою шкіри?
 - а) Біль;
 - б) Смак;
 - в) Холод;
 - г) Шум.
 9. Яких правил здорового харчування треба дотримуватись?
 - а) Перед їдою мити руки з милом;
 - б) Їсти вимиті овочі та фрукти;
 - в) Під час прийому їжі сміятися і розмовляти.
 10. Що шкідливо впливає на нервову систему?
 - а) Сон;
 - б) Куріння;
 - в) Їжа;
 - г) Спиртні напої.
3. Яке значення має скелет в організмі людини?
 - а) Захищає внутрішні органи від пошкоджень;
 - б) Захищає організм від хвороботворних мікробів;
 - в) Захищає від холоду і спеки.
 4. Що називають травленням?
 - а) Розщеплення їжі під дією слини і шлункового соку;
 - б) Споживання людиною їжі для росту і розвитку;
 - в) Перетворення їжі в організмі людини на поживні речовини.
 5. За допомогою якого органа чуття можна розпізнати колір, форму, розмір предметів?
 - а) Язика;
 - б) Носа;
 - в) Очей;
 - г) Вух.
 6. Що належить до органів кровообігу?
 - а) Серце, артерії, вени;
 - б) Трахея, легені, бронхи;
 - в) Стравохід, шлунок, печінка.
 7. Як називається орган смаку?
 - а) Язик;
 - б) Ніс;
 - в) Очі;
 - г) Вуха;
 - г) Шкіра.
 8. Що розпізнає людина завдяки вухам?
 - а) Колір;
 - б) Смак;
 - в) Голоси;
 - г) Пахощі.
 9. Що треба робити для розвитку легенів?
 - а) Гратися на свіжому повітрі;
 - б) Робити ранкову зарядку;
 - в) Довго спати;
 - г) Уникати посиленої фізичної праці.
 10. За яких умов можна легко зіпсувати зір?
 - а) Якщо читатимеш лежачи;
 - б) Коли виконуватимеш домашні завдання при денному світлі;
 - в) Якщо довго гратимешся в комп'ютерні ігри;
 - г) Коли сидітимеш близько біля телевізора.

"Рослини"

I варіант

1. Назви органи рослини, починаючи з кореня.
2. Підкресли назви дерев.
Липа, ліщина, кульбаба, береза, каштан, бузок, конвалія, тополя, ялина, мальва.
3. Доведи, що...
Шипшина – це кущ, тому що _____
4. Підкресли назви однорічних рослин.
Горох, яблуня, сосна, соняшник, огірок, калина, перець, лобода.
5. Під час дихання рослини...
 - а) вбирають з повітря кисень, а виділяють вуглекислий газ;
 - б) вбирають з повітря вуглекислий газ і утворюють цукор, крохмаль і кисень.
6. Поживні речовини утворюються в листках...
 - а) тільки вночі;

ТЕМАТИЧНІ КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

- б) тільки на світлі;
в) і вдень, і вночі.
7. Доведи, що соняшник – це...
Трав'яниста рослина, тому що _____;
однорічна рослина, тому що _____;
культурна рослина, тому що _____.

II варіант

1. Вибери органи рослин.
а) Корінь, бруньки, кора, колючки, бульби;
б) Стебло, насіння, корінь, листя, плід, квітка.
2. Підкресли назви трав'янистих рослин.
Ли́па, ліщина, кульбаба, береза, ромашка, бузок, конвалія, тополя, фіалка, соняшник.
3. Доведи, що...
Дуб – це дерево, тому що _____.
4. Підкресли назви багаторічних рослин.
Малина, яблу́ня, морква, ліщина, соняшник, огірок, ялина, перець, липа.
5. Під час процесу живлення рослини...
а) вбирають з повітря кисень, а виділяють вуглекислий газ;
б) вбирають з повітря вуглекислий газ і утворюють цукор, крохмаль і кисень.
6. Рослини дихають...
а) тільки вночі;
б) тільки на світлі;
в) і вдень, і вночі.
7. Доведи, що кукурудза – це...
трав'яниста рослина, тому що _____;
однорічна рослина, тому що _____;
культурна рослина, тому що _____.

"Тварини"

I варіант

1. У чому основна відмінність між рослинами і тваринами?
а) рослини – ростуть, тварини – живуть;
б) рослини живляться з неживої природи (із землі, води, повітря), а тварини – із живої (рослини або інші тварини);
в) тварини рухаються, а рослини – ні.
2. Дятел – це:
а) звір;
б) риба;
в) птах.
3. Головна ознака птахів:
а) крила;
б) хвіст;
в) пір'я.
4. До всеїдних тварин належать:
а) тварини, що живляться рослинною їжею;
б) тварини, що живляться рослинною та тваринною їжею;
в) тварини, що живляться іншими тваринами.

5. Підкресли назви риб:
Рак, щука, коник, окунь, короп, акула, сорока, лин, карась, сонечко.
6. Склади ланцюжок живлення між диким кабаном, вовком, дубом.

7. Розподіли тварин на групи:
тритон, карась, ящірка, метелик, ведмідь, сова, лось, качка, змія, сом, жук, кіт, сонечко, жаба.
Звірі: _____
Птахи: _____
Плазуни: _____
Земноводні: _____
Риби: _____
Комахи _____

II варіант

1. Що спільного між рослинами і тваринами?

2. Ящірка – це:
а) птах;
б) риба;
в) плазун.
3. Головна ознака риб:
а) плавці;
б) хвіст;
в) луска.
4. До хижих тварин належать:
а) тварини, що живляться рослинною їжею;
б) тварини, що живляться рослинною та тваринною їжею;
в) тварини, що живляться іншими тваринами.
5. Підкресли назви комах:
Хрущ, кріт, мурашка, курка, метелик, коник, жаба, грак, щука, бабка.
6. Склади ланцюг живлення між куницею, білкою і ліщиною.

7. Розподіли тварин на групи:
тритон, короп, ящірка, бабка, вовк, соловей, лось, лелека, змія, сом, жук, кіт, мурашка, жаба.
Звірі: _____
Птахи: _____
Плазуни: _____
Земноводні: _____
Риби: _____
Комахи: _____.

4 клас

"Наша Батьківщина – Україна. Твій рідний край"

I варіант

1. Які моря омивають Україну?
а) Чорне та Азовське;
б) Червоне та Середземне;
в) Індійський та Тихий океани.
2. Скільки областей в Україні?
а) 24;
б) 25;
в) 27.
3. Назви основні форми земної поверхні.

4. Частини гори:
 а) витік, гирло, русло, притока;
 б) підніжжя, гирло, вершина;
 в) підніжжя, схили, вершина.
5. Вибери правильне твердження.
 Озеро – це...
 а) місце, де на поверхню землі витікає підземна вода;
 б) ділянка надмірно зволоженої земної поверхні;
 в) водойма, яка виникає в природних заглибинах на поверхні Землі.
6. Що називають опадами? Які опади випадають в різні пори року?

7. Які природні угруповання ти знаєш?

8. Підкресли слова, що означають назви представників природного угруповання *прісна водойма*.

Осока, білка, тимофіївка, конюшина, ряска, береза, попелиця, ставковик, дятел, ящірка, деркач, товстолобик, короп, миша, качка, бобер.

9. Назви природні зони України з півночі на південь:

10. Дай характеристику зоні степів.

Розташування _____
 Форми поверхні _____
 Погода в різні пори року _____
 Рослинний і тваринний світ _____

II варіант

1. Які гори є на території України?

- а) Чорні та Азовські;
 б) Кримські і Карпатські;
 в) Альпи і Карпати.

2. Скільки обласних центрів в Україні?

- а) 23;
 б) 24;
 в) 25.

3. Назви основні форми земної поверхні.

4. Частини ріки:

- а) підніжжя, схили, вершина;
 б) витік, гирло, русло, притока;
 в) підніжжя, гирло, вершина.

5. Вибери правильне твердження.

Болото – це...

- а) місце, де на поверхню землі витікає підземна вода;
 б) ділянка надмірно зволоженої земної поверхні;
 в) водойма, яка виникає в природних заглибинах на поверхні Землі.

6. Що називають погодою? _____

7. Які природні угруповання ти знаєш?

8. Підкресли слова, що означають назви представників природного угруповання *луки*.

Осока, білка, тимофіївка, конюшина, ряска, береза, попелиця, ставковик, дятел, ящірка, деркач, товстолобик, короп, миша, качка, бобер.

9. Назви природні зони України з півночі на південь:

10. Дай характеристику зоні мішаних лісів.

Розташування _____

Форми поверхні _____

Погода в різні пори року _____

Рослинний і тваринний світ _____

"Природні зони України"

I варіант

1. Вибери правильне твердження.

Природні зони – це...

- а) великі ділянки суші, оточені з усіх сторін водою;
 б) ділянки суші, оточені водою з трьох сторін;
 в) великі ділянки земної поверхні з однаковою природою.

2. Пронумеруй природні зони України з півночі на південь.

Південний берег Криму

Лісостеп

Мішані ліси

Степ

3. Закінчи твердження.

Північну частину України займає...

- а) зона лісостепу;
 б) зона мішаних лісів;
 в) Південний берег Криму.

4. Розподіли назви тварин Українських Карпат за групами.

Бурий ведмідь, лелека чорний, тритон карпатський, шишкар ялиновий, кіт лісовий, беркут, рись, квакша, полівка сінога, жаба прудка.

Звірі _____

Птахи _____

Земноводні _____

5. Вибери правильне твердження.

- а) Зона степів – край озер і боліт;
 б) Поверхня степів рівнинна, з горбами, ярами й балками;
 в) Степова зона має найродючіший ґрунт – чорнозем.

6. Підкресли слова, що означають назви заповідників, які створено для збереження й охорони Південного берега Криму.

Поліський, Асканія-Нова, мис Мартьян, Луганський, Український степовий, Карадазький.

7. Закінчи твердження.

Кримські гори знаходяться на...

- а) півночі України;
 б) заході України;
 в) півдні України;
 г) сході України.

8. Гірські луки на вершинах Карпат називаються:

- а) полонини;
 б) рівнини;
 в) яйли.

9. В якій природній зоні випадає найбільше опадів?

- а) Зона лісостепу;
 б) Карпатські гори;
 в) Південний берег Криму.

10. Дай характеристику природної зони (на вибір).

Розташування _____

Форми поверхні _____

Погода в різні пори року _____

Рослинний і тваринний світ _____

ТЕМАТИЧНІ КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

II варіант

1. Які ознаки характеризують природні зони? Підкресли.
Погода, форми земної поверхні, річки, подібні ґрунти, заповідники, рослини, будова гори, тварини.
2. Пронумеруй природні зони України з півночі на південь.
Степ
Лісостеп
Південний берег Криму
Мішані ліси
3. Закінчи твердження.
Південну частину України займає...
а) зона лісостепу;
б) зона мішаних лісів;
в) Південний берег Криму.
4. Розподіли назви тварин степу за групами.
Тушканчик, гадюка степова, хом'як, черепаха степова, дрофа, ящірка прудка, бабак, лунь степовий, борсук, кібчик.
Звірі _____
Птахи _____
Плазуни _____
5. Вибери правильне твердження.
а) Зона мішаних лісів – край озер і боліт;
б) Зону мішаних лісів називають Українським Поліссям;
в) Зона мішаних лісів має найродючіший ґрунт – чорнозем.
6. Підкресли слова, що означають назви заповідників, які створено для збереження й охорони степової зони.
Поліський, Асканія-Нова, мис Мартьян, Луганський, Український степовий, Карадазький.
7. Закінчи твердження.
Карпатські гори знаходяться на...
а) півночі України;
б) заході України;
в) півдні України;
г) сході України.
8. Гірські луки на плоских вершинах Кримських гір називаються:
а) полонини;
б) рівнини;
в) яйли.
9. Що впливає на погоду Південного берега Криму?
а) Гори і море;
б) Зона степу на півночі;
в) Рослинний і тваринний світ.
10. Дай характеристику природної зони (на вибір).
Розташування _____
Форми поверхні _____
Погода в різні пори року _____
Рослинний і тваринний світ _____

"Природні угруповання рідного краю"

I варіант

1. Вибери правильне твердження.
Природні угруповання – це...
а) ліси, луки, прісна водойма, болото;
б) мішані ліси, степи, гори;
в) ріки, озера, моря, океани.

2. Організмами-споживачами у природному угрупованні є...
а) тварини;
б) рослини;
в) гриби і бактерії.
3. Підкресли організми – виробники лісу.
Береза, дуб, дятел, ліщина, кабан, заєць, шипшина.
4. Вибери правильний ланцюг живлення.
а) Жолудь → білка → куниця лісова;
б) Білка → куниця лісова → жолудь;
в) Куниця лісова → білка → жолудь.
5. Луки – це безлісі ділянки, вкриті...
а) кущами;
б) деревами;
в) трав'янистими рослинами.
6. Верхній шар ґрунту на луках, утворений переплетеними кореневищами рослин називають...
а) чорноземом;
б) глиною;
в) дерниною.
7. На території України є такі прісні водойми:
а) ставки;
б) річки;
в) моря;
г) озера.
8. Прісні водойми забруднюються:
а) дощовою водою;
б) відходами заводів і фабрик;
в) нафтою, яка потрапляє у воду в результаті аварії кораблів.
9. Болото – це...
а) прісна водойма;
б) ділянка надмірно зволоженої земної поверхні;
в) частина водосховища.
10. Вибери правильне твердження.
Осушення великої кількості боліт...
а) зашкоджує природі;
б) зберігає природні ресурси;
в) ніяк не впливає на стан природи.
11. Як люди можуть зберегти і примножити тваринний світ лісів?

II варіант

1. Вибери правильне твердження.
Ліси, луки, прісна водойма, болото – це...
а) корисні копалини;
б) природні угруповання;
в) природні зони.
2. Організмами-виробниками у природному угрупованні є...
а) тварини;
б) рослини;
в) гриби і бактерії.
3. Підкресли організми – споживачі лісу.
Шипшина, береза, олень, білка, гриби, кабан, заєць.
4. Вибери правильний ланцюг живлення.
а) Рябчик → насіння берези → куниця;
б) Насіння берези → рябчик → куниця;
в) Куниця → рябчик → насіння берези.

5. Луки розташовані...
 - а) в долинах річок, біля боліт;
 - б) у горах;
 - в) на узбережжі моря.
6. Найвищими трав'янистими рослинами на луках є...
 - а) конюшина, дзвоники, мишачий горошок;
 - б) береза, вільха, ліщина;
 - в) тимофіївка, стоколос, лисохвіст.
7. До прісних водойм належать...
 - а) моря;
 - б) річки;
 - в) озера;
 - г) океани.
8. Підкресли назви мешканців прісних водойм.
Товстолобик, видра, борсук, бобер, акула, качка.
9. Болота утворюються на ...
 - а) місці моря;
 - б) місці спеціально створеної людиною ділянки землі;
 - в) місці озера.
10. З боліт видобувають...
 - а) кам'яне вугілля;
 - б) нафту;
 - в) торф.
11. Як люди можуть зберегти і примножити рослинний світ лісів?

"Твій рідний край"

I варіант

1. В якій частині України розташована область, в якій ти живеш?
 - а) На півночі;
 - б) На півдні;
 - в) На заході;
 - г) На сході.
2. В якій природній зоні розташована область, в якій ти живеш?
 - а) В зоні мішаних лісів;
 - б) В зоні степу;
 - в) В зоні лісостепу;
 - г) В Карпатах;
 - г) На Південному березі Криму.
3. Галузі рослинництва:
 - а) садівництво;
 - б) вирощування лікарських рослин;
 - в) вирощування зернових і технічних рослин;
 - г) вирощування дикорослих рослин;
 - г) овочівництво.
4. Яка галузь тваринництва розвинута в твоїй області?
 - а) Скотарство;
 - б) Свинарство;
 - в) Вівчарство;
 - г) Птахівництво;
 - г) Бджільництво;
 - д) Рибництво;
 - е) Конярство.
5. Які корисні копалини видобувають в твоєму краї?
6. Які природні угруповання є на території твоєї області?

7. Які галузі промисловості розвинені в твоєму краї?
 - а) Паливна промисловість;
 - б) Металургійна промисловість;
 - в) Машинобудівна промисловість;
 - г) Хімічна промисловість;
 - г) Деревообробна і паперова промисловість;
 - д) Харчова промисловість;
 - е) Легка промисловість.
8. Які природоохоронні об'єкти створені на території твоєї області? Підкресли.
Національний природний парк, зоопарк, ботанічний сад, заповідник, заказник, пам'ятки природи.
9. Що, на твою думку, треба робити, щоб зберегти і примножити природу рідного краю?

II варіант

1. В якій природній зоні розташована область, в якій ти живеш?
 - а) В зоні мішаних лісів;
 - б) На Південному березі Криму;
 - в) В зоні степу;
 - г) В Карпатах;
 - г) В зоні лісостепу.
2. В якій частині України розташована область, в якій ти живеш?
 - а) На заході;
 - б) На сході;
 - в) На півночі;
 - г) На півдні.
3. Галузі тваринництва:
 - а) бджільництво;
 - б) птахівництво;
 - в) розведення собак;
 - г) свинарство;
 - г) полювання.
4. Яка галузь рослинництва розвинута в твоїй області?
 - а) Садівництво;
 - б) Виноградарство;
 - в) Овочівництво;
 - г) Вирощування зернових рослин;
 - г) Вирощування технічних рослин.
5. Які природні угруповання є на території твоєї області?
6. Які корисні копалини видобувають у твоєму краї?
7. Які галузі промисловості розвинені в твоєму краї?
 - а) Легка промисловість;
 - б) Паливна промисловість;
 - в) Машинобудівна промисловість;
 - г) Металургійна промисловість;
 - г) Деревообробна і паперова промисловість;
 - д) Хімічна промисловість;
 - е) Харчова промисловість.
8. Які природоохоронні об'єкти створені на території твоєї області? Підкресли.
Національний природний парк, заповідник, заказник, ботанічний сад, зоопарк, пам'ятки природи.
9. Що, на твою думку, треба робити, щоб зберегти і примножити природу рідного краю?